

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 03.06.1983, sp. zn. 5 Tz 14/83, ECLI:CZ:NS:1983:5.TZ.14.1983.1

Číslo: 20/1984

Právní věta: II. Ustanovení § 100 odst. 1 tr. ř. o právu odepřít výpověď nelze obcházet takovým způsobem, že vyšetřovatel přesto, že svědek oprávněně odepřel výpověď, se ho dotazuje na důvody a pohnutky odepření výpovědi a na skutečnosti, které měly být předmětem výslechu, a tyto skutečnosti potom uvede v písemném záznamu. Takový postup je nepřipustný a obsah takto nezákonně získané výpovědi nebo sdělení nelze použít k důkazu před orgány činnými v trestním řízení, ať už čtením záznamu pořádaného vyšetřovatelem, popřípadě jiným způsobem (např. výsledkem vyšetřovatele na obsah sdělení svědka, které takto nezákonně získal).

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 03.06.1983

Spisová značka: 5 Tz 14/83

Číslo rozhodnutí: 20

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Dokazování, Odepření výpovědi

Předpisy: 140/1961 Sb. § 215 141/1961 Sb. § 89 odst. 2
§ 100 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 20/1984 sb. rozh.

II. Ustanovení § 100 odst. 1 tr. ř. o právu odepřít výpověď nelze obcházet takovým způsobem, že vyšetřovatel přesto, že svědek oprávněně odepřel výpověď, se ho dotazuje na důvody a pohnutky odepření výpovědi a na skutečnosti, které měly být předmětem výslechu, a tyto skutečnosti potom uvede v písemném záznamu. Takový postup je nepřipustný a obsah takto nezákonně získané výpovědi nebo sdělení nelze použít k důkazu před orgány činnými v trestním řízení, ať už čtením záznamu pořádaného vyšetřovatelem, popřípadě jiným způsobem (např. výsledkem vyšetřovatele na obsah sdělení svědka, které takto nezákonně získal).

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 3. 6. 1983 sp. zn. [5 Tz 14/83](#).)

K stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, Nejvyšší soud ČSR zrušil rozsudek okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 2. listopadu 1982 sp. zn. T 459/82, i usnesení

krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. prosince 1982 sp. zn. 3 To 1958/82 a okresnímu soudu v Havlíčkově Brodě přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem okresního soudu v Havlíčkově Brodě z 2. listopadu 1982 sp. zn. T 459/82 byl obviněný V. N. uznán vinným trestným činem týrání svěřené osoby podle § 215 tr. zák. a odsouzen podle § 215 tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na dvanáct měsíců, k jehož výkonu byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do druhé nápravně výchovné skupiny.

Obviněný podal proti tomuto rozsudku odvolání a krajský soud v Hradci Králové o něm rozhodl svým usnesením z 15. prosince 1982 sp. zn. 1958/82 tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl.

Generální prokurátor České socialistické republiky podal 25. dubna 1983 ve prospěch i neprospěch obviněného proti tomuto usnesení krajského soudu v Hradci Králové stížnost pro porušení zákona. Uvádí v ní, že odsuzující rozsudek okresního soudu v Havlíčkově Brodě z 2. listopadu 1982 sp. zn. T 459/82 nevychází z dostatečného objasnění a řádného hodnocení všech okolností významných pro správné rozhodnutí, a proto je vadný. Podle stížnosti pro porušení zákona stejného pochybení se dopustil i krajský soud v Hradci Králové při rozhodování o odvolání obviněného, když jako odvolací soud nenapravit při přezkoumávání správnosti rozsudku okresního soudu v Havlíčkově Brodě vadný postup tohoto soudu při hodnocení důkazů a zjišťování skutečného stavu věci.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Podle zjištění okresního soudu obviněný spáchal trestný čin týrání svěřené osoby podle § 215 tr. zák. tak, že od září 1981 do září 1982 v Horním Studenci, okr. Havlíčkův Brod, zcela neúměrně trestal svoji nezletilou dceru I. N., nar. 1. října 1966, bil ji různými předměty za drobná porušení svých příkazů tak, že jí vícekrát způsobil modřiny a podlitiny po celém těle, vyhrožoval jí fyzickou újmou, vulgárně jí nadával, trestal ji nuceným pobytem v bytě a jeho jednání vyvrcholilo 6. září 1982, kdy ji naprosto neúměrně potrestal tím, že ji zbil elektrickým kabelem a způsobil jí rozsáhlé krevní výrony po celém těle s následnou hospitalizací po dobu dvou dnů, ustríhl jí větší pramen vlasů a vyhrožoval jí usmrcením pro případ, že by jeho jednání někomu oznámila.

O správnosti těchto skutkových zjištění vznikají pochybnosti zejména proto, že nevycházejí z úplného objasnění všech rozhodných okolností. Okresní soud dostatečně neproověřil a náležitě se nevypořádal s obhajobou obviněného, dosud provedené důkazy řádně nehodnotil podle zásady uvedené v § 2 odst. 6 tr. ř. a nevysvětlil a neodstranil rozpory a nejasnosti, které mezi nimi existují. Nejvyšší soud ČSR dále rozvedl, v kterých směrech jsou skutková zjištění okresního soudu neúplná nebo pochybná.

Okresní soud opřel svá zjištění, že obviněný se v rozhodné době zle choval ke své nezletilé dceři I. N., a tedy že ji týral, mimo jiné o obsah „služebního záznamu“ vyšetřovatele z 9. září 1982. Tento postup je v rozporu se zákonem. Jak je zřejmé z obsahu spisu, svědkyně I. N. jako dcera obviněného využila v přípravném řízení práva uvedeného v § 100 odst. 1 tr. ř. odepřít výpověď jako svědek. Po tomto úkonu se neměl vyšetřovatel dotazovat svědkyně při pohovoru na pohnutku a důvody odepření svědecké výpovědi a ani na to, jak se obviněný choval ke svědkyni v rozhodné době, zda jí vyhrožoval, bil apod. Pokud pak vyšetřovatel nesprávně zaznamenal obsah tohoto pohovoru se svědkyní do zmíněného služebního záznamu, nebylo jej možno považovat za důkaz opatřený způsobem stanoveným trestním řádem. Šlo tu o úkon, který nemohl sloužit jako důkaz před orgány činnými v trestním řízení a soud k němu neměl při rozhodování přihlížet. Zákon v ustanovení § 100 odst. 1 tr. ř. o právu odepřít výpověď chrání svědky před kolizemi, do kterých by se nevyhnutelně dostávali, kdyby svou výpovědí mohli usvědčovat blízké osoby nebo je vydávat v nebezpečí trestního

stíhání. Nesprávný postup vyšetřovatele i soudu znamenal v daném případě obcházení této důležité procesní zásady.

Pod pojmem „týrá osobu“ ve smyslu ustanovení § 215 tr. zák. o trestném činu týrání svěřené osoby se rozumí takové zlé nakládání se svěřenou osobu, jímž pachatel projevuje hrubší stupeň necitelnosti a bezohlednosti; takové jednání se vyznačuje určitým trváním, přičemž se nevyžaduje, aby svěřené osobě vznikly následky, ale musí jít o jednání, které svěřená osoba pro jeho hrubost, bezohlednost nebo bolestivost pociťuje jako těžké příkoří.

V hlavním líčení byl proveden důkaz výsledkem svědkyně I. N., dcery obviněného, která po řádném poučení o právu odepřít výpověď (§ 101 odst. 1 tr. ř.) tohoto práva v řízení před soudem nevyužila. Okresní soud kromě toho, že bez dostatečných podkladů nepovažoval tuto výpověď za věrohodnou, nevyložil, jak hodnotil údaje této svědkyně (č. 1. 53 spisu), pokud z nich nevyplývá, že by zlé nakládání obviněného - až na jeho počínání z 6. září 1982 - odpovídalo z hlediska způsobu provádění, intenzity a určité trvalosti vpředu uvedeným právním úvahám; to se týká i otázky, zda I. N. pociťovala takové jednání jako těžké příkoří.

Při zjišťování okolností rozhodných pro správné posouzení otázky viny okresní soud správně vycházel i z jiných přímých a také nepřímých důkazů; dokazování v tomto směru však nebylo provedeno v hlavním líčení z hlediska jeho úplnosti tak, aby umožňovalo zjistit skutečný stav věci.

Okresní soud nevyslechl předsedu Místního národního výboru v Horním Studenci, okr. Havlíčkův Brod, o němž se zmínily A. M. v oznámení o trestném činu, a svědkyně H. M. ve své výpovědi v tom smyslu, že zná poměry obviněného a jeho vztah i chování k dceři I. Dokazování mělo být doplněno i opatřením zprávy základní devítileté školy v Křížové se zaměřením na to, zda v průběhu docházky do školy, zejména ve školním roce 1981/82 (podle zprávy Okresního národního výboru, odboru sociálních věcí a zdravotnictví, Havlíčkův Brod, z 28. září 1982 I. N. ukončila povinnou školní docházku v roce 1982) byly na I. N. pozorovány známky zlého nakládání s ní (např. vnější známky fyzického bití jako modřiny, podlitiny, odřeniny, škrábance nebo nepříznivé projevy v psychice včetně nevyspání, nepřipravenosti na výuku apod.), zda se tyto jevy u dítěte opakovaly, zda se žákyně o tom zmiňovala, resp. svěřovala učitelům nebo spolužákům apod. Obdobně se zaměřením na zjištění uvedených skutečností měla být vyžádána zpráva od lékaře příslušného zdravotnického střediska, kam I. N. docházela v rozhodné době na lékařské prohlídky. Tyto důkazy byly významné mimo jiné i pro hodnocení věrohodnosti těch svědků, kteří vypovídali o tom, že I. N. se jim svěřovala, že obviněný se k ní velmi zle choval nebo že jim dokonce ukazovala na svém těle známky zlého nakládání (modřiny na zádech, rukou apod.).

Ve spise je založena lékařská zpráva Okresního ústavu národního zdraví, nemocnice s poliklinikou, Havlíčkův Brod o vyšetření I. N. v souvislosti s tím, že byla 6. září 1982 obviněným zbita. V této zprávě jsou jako nález mimo jiné popsána i poranění staršího data (např. různé krevní výrony na levém rameni, na zevní ploše levé paže, na zevní ploše paže nad loktem, na zevní ploše levého předloktí). Při zmínce o těchto poraněních z dřívější doby v porovnání s újmou, kterou I. N. utrpěla 6. září 1982, měl okresní soud vyžádat od příslušného lékaře doplňující zprávu, která by byla zaměřena zejména na upřesnění doby vzniku různých krevních výronů (bodovitý, pruhovitý aj.) a také mechanismu jejich vzniku, a to jednak podle odborných znalostí lékaře i vysvětlení jejich původu, které I. N. jako osoba ošetřovaná sdělila lékařům.